Naslov:
Supek, Ivan

Vrsta osobe:
Osoba

Povijest:
Ivan Supek (Zagreb, 08.04.1915. - Zagreb, 05.03.2007.), fizičar, filozof i književnik.
Studij fizike i filozofije započeo je u Zagrebu, a nastavio u Zürichu i Leipzigu, gdje je doktorirao (1940.). Bio je asistent Wernera Karla Heisenberga i radio na kvantnoj teoriji polja. Pošto ga je 1941. uhitio Gestapo, pa je potom na Heisenbergovu intervenciju pušten, vratio se u Hrvatsku i djelovao u Prosvjetnom odjelu ZAVNOH-a (1943.). Kao član predsjedništva Kongresa kulturnih radnika u Topuskom (1944.) upozorio je na opasnost od nuklearnog oružja. Predavao je fiziku na Medicinskom fakultetu u Zagrebu (1945–46.) i bio prvi profesor teorijske fizike na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu (1947–85.), gdje je osnovao školu teorijske fizike koja je fiziku u Hrvatskoj podigla na europsku razinu. Osnovao je Institut Ruđer Bošković (1950.) i bio njegov prvi direktor, a zbog protivljenja nemirnodopskomu korištenju nuklearne energije za izradu atomske bombe bio je isključen s Instituta (1958.). Bio je i prvi profesor filozofije znanosti na Sveučilištu u Zagrebu, a osnovao je i Institut za filozofiju znanosti i mir (1960.). Sudjelovao je u osnutku Pugwashke konferencije o znanosti i svjetskim zbivanjima. Pokrenuo je i uređivao časopis Encyclopaedia moderna. Rektor Sveučilišta u Zagrebu (1968–71.), potaknuo je osnivanje Interuniverzitetskoga centra u Dubrovniku (1970.). Nakon 1971. prisilno je bio isključen iz javnoga života; javnu djelatnost obnovio je 1989. Redoviti član JAZU (danas HAZU) od 1960., predsjednik (1991–97.), profesor emeritus od 2000. godine. Dobitnik je Nagrade za znanost "Ruđer Bošković" (1960.) i Nagrade za životno djelo (1970.). Bavio se problemima supravodljivosti i kvantne elektrodinamike, teorijom metala na niskim temperaturama, preinačio je Blochovu integralnu jednadžbu u diferencijalnu jednadžbu za električnu vodljivost na Fermijevoj plohi. Uz sveučilišne udžbenike i stručne knjige (Teorijska fizika i struktura materije, 1949.; Moderna fizika i struktura materije, 1965.; Nova fizika, 1965.; Počela fizike: uvod u teorijsku fiziku, 1994.), pisao je djela iz povijesti i filozofije znanosti (Od antičke filozofije do moderne nauke o atomima, 1946.; Povijest fizike, 1980.).

U književnosti se javio dramama, koje je 1959. tiskao u drugom dijelu znanstvenoesejističkog izdanja Na atomskim vulkanima (Velika piramida, konačna verzija Piramida, 1971.; Na atomskom otoku, konačna verzija 1974.; Bijeg u svemirsku utopiju, poslije tiskana pod naslovom Let u nebo, 1970.). Mnoštvo drama objavio je i 1960-ih, npr. Bajka modernog vremena (1962.), kojom naznačuje političko-društvene i znanstvene igre oko izgradnje i vođenja Instituta "Ruđer Bošković", Proces stoljeća (1962.), koja prethodi pojavi istoimenoga romana, a u kojoj se usredotočio na suđenje R. Oppenheimeru, koji se protivio izradbi hidrogenske bombe, U kasarni na rubu šume (1963.), Mirakul (1964.), koja tematizira Hvarsku bunu pod vodstvom M. Ivanića, U predsoblju (1965.), u kojoj bivši ratnici traže osobne odgovore na kominformsku osudu Jugoslavije, i Lovište (1969.). Veliku pozornost izazvala je drama Heretik (1968.) o M. de Dominisu, u kojoj se Supek približava metodologiji Sartreove filozofske drame, te nudi predodžbu o arhetipskom heretiku koji može biti i naš suvremenik. U posljednjih petnaestak godina stvaralaštva dramska je ostvarenja tiskao samo u periodici: Lutrija imperatora Augustusa (1991.), Vrag je tiho naglas (1991.), Gabrijel (1994.), Biskup i ban (1995.), Pusta, zatrovana zemlja (1996.), Tais (1997.). Romaneskni prvijenac Dvoje između ratnih linija (1959.; prerađeno izdanje objavljeno 1970. pod naslovom Sve počinje iznova) autobiografska je kronika o predratnim i ratnim političkim previranjima na Zagrebačkom sveučilištu. Pisao je i povijesne romane, a prema svojim ranijim dramama: Heretik (1968.), Extraordinarius (1974.) i Buna Janusa Pannoniusa (1992.). Sva tri se bave izvorima hrvatskoga vjerskoga, političkog i državničkoga humanizma te idejama i nazorima njegovih pronositelja. Takav je donekle i političko-dokumentarni roman

Krunski svjedok protiv Hebranga (1983.; redigirana verzija Krunski svjedok u Hebrangovu slučaju, 1990.). Sjećanja na pojedine epizode iz vlastitoga života sabrao je u romanu Otkriće u izgubljenom vremenu (1987.). Zanimljiv je i satirični znanstvenofantastični roman EPR-efekt (1995.), u kojem se bavi američko-ruskim sukobom što prijeti uništenjem života na planetu. Svojevrsni je misaoni vrhunac Supekova stvaranja romaneskni ciklus Hrvatska tetralogija (1995.: Između ratnih linija; U prvom licu; Medvedgrad; Uzašašće). Supekova esejistička i publicistička djela (Superbomba i kriza savjesti, 1962.; Posljednja revolucija, 1965.; Opstati usprkos, 1971.; Krivovjernik na ljevici, 1980.; Povijesne meditacije, 1996.) također nose humanističku poruku. Godine 2007. objavljena je njegova "intelektualna autobiografija" Tragom duha kroz divljinu.

Mjesto (grad/općina):
Zagreb (ZAGREB)

Leipzig

Zürich

Pravni status osobe:
fizička osoba

Vrijeme djelovanja:
1915-2007 g.

Funkcije:
Fizičar, filozof i književnik.

VIAF osoba:
27474328

Naslov:
Giese, Therese

Vrsta osobe:
Osoba

Povijest:
Therese Giehse (06.03.1898. - 03.03.1975.), njemačka glumica.
Kao karakterna glumica afirmirala se otkako ju je Otto Falckenberg 1925. angažirao u münchenskome komornom kazalištu te kao članica kabareta u Zürichu, kamo je emigrirala nakon 1933., dobivši i kazališni angažman.

Mjesto (grad/općina):
München

Zürich

Pravni status osobe:
fizička osoba

Vrijeme djelovanja:
1898-1975 g.

Funkcije:
Glumica.

VIAF osoba:
76525000

Naslov:
Horney, Brigitte

Vrsta osobe:
Osoba

Povijest:
Brigitte Horney (29.03.1911. - 28.07.1988.), njemačka glumica. Pohađala glumačku školu u okviru berlinskog Deutsches Theatera. Na filmu se prvi put pojavljuje 1930. (zv. film Rastanak R. Siodmaka). Nakon toga nastupa u više od 40 filmova. Najzapaženije uloge dala je u filmovima Zeleni domino (H. Selpin, 1935.), gdje tumači dvostruku ulogu majke i kćeri, i Pustolovine baruna Münchhausena (J. von Baky, 1943.), kao ruska carica Katarina. Nakon rata, 1946—49. članica je kazališta u Zürichu, a od 1953. nastupa u Deutsches Theateru u Göttingenu. U tom razdoblju glumila je u manje zapaženim filmovima.

Mjesto (grad/općina):
Berlin

Zürich

Pravni status osobe:
fizička osoba

Vrijeme djelovanja:
1911-1988 g.

Funkcije:
Glumica.

VIAF osoba:
12515917

Naslov:
Bornemissa, Vladimir

Vrsta osobe:
Osoba

Povijest:
Vladimir Bornemissa (Donja Stubica, 25.11.1886. - Crikvenica, 17.02.1968.), novinar i političar.
Nakon završene pučke škole u Sisku gimnaziju pohađa u Zagrebu do 1903. kada je izbačen zbog sudjelovanja u pokretanju omladinskog socijalističkog lista Nova snaga i sudjelovanju u antikhuenovskim demonstracijama zajedno s Jankom Polićem Kamovom i Stjepanom Radićem. Od 1903. surađuje u socijalističkom tjedniku Crvena zastava (Budimpešta). Gimnaziju nastavlja u Srijemskim Karlovcima, a u Baselu završava Višu trgovačku školu. U Beogradu se kreće u krugu srpskih socijaldemokrata. Pod sumnjom da je špijun prvi je put zatvoren u Pirotu, a potom u Beogradu. Iz Glavnjače je pušten zauzimanjem A.G. Matoša. God. 1906. sudjeluje na sastanku anarhista u Amsterdamu. Pripada njihovoj anarhosindikalističkoj struji. God. 1903–12. surađuje u socijaldemokratskim tjednicima i dnevnicima te ulazi u uredništvo "Napreda" (Zagreb). Označen kao vođa atentata na bana komesara S. Cuvaja 1912. (Jukićev atentat), bježi pred policijskom potragom u Milano, gdje o prilikama u Hrvatskoj piše u socijalističkom listu "Avanti", potom odlazi u Zürich, gdje upoznaje V.I. Lenjina a druguje s R. Albertom i F. Plattenom, pa u SAD (Chicago), gdje uređuje hrvatske iseljeničke novine "Radnička straža" i "Sloboda". Iz SAD djeluje kao i dopisnik zagrebačkoga socijaldemokratskog dnevnika "Slobodna riječ", a u njemu surađuje sve do 1931. Godine 1914. vraća se u Zagreb, zatim je mobiliziran, ranjen i interniran u Komarnu. U jesen 1918. dolazi u Zagreb i priključuje se radničkom pokretu. Sudjeluje u pripremama Beogradskog kongresa 1919., na kojemu je supotpisnik tzv. Manifesta opozicije od 29. ožujka protiv tzv. ministerijalaca V. Koraća i V. Bukšega. God 1919. bio je delegat Prve mjesne konferencije zagrebačke organizacije SRPJ(k) i zastupnik dalmatinskih sindikata na glavnoj godišnjoj skupštini ORS-a. Sekretar je Pokrajinskoga radničkog sindikalnog vijeća SRPJ(k) za Hrvatsku i Slavoniju. Jedan je od osnivača Partijske škole u Zagrebu. Suradnik je partijskog lista "Istina" odn. Nova istina, te urednik od broja 78, kada su ga uzurpirali centrumaši. Na II. kongresu KPJ 1920. u Vukovaru zastupao je centrumašku liniju. Poslije je prišao Orjuni. Do 1941. novinar je Novosti. Više članaka o pitanjima radničkog pokreta i drugim temama objelodanio je u periodicima Hrvatska njiva i Jugoslavenska njiva, Pravda, Istina, Nova istina, Željezničar, Crveni kalendar, Rad, Pobeda, Zagrebačka orjuna, Novosti, Radnički glasnik. Potpisuje se i pseudonimom Stolniković. Uređivao je Živežarski radnik i Radnički glasnik. Nakon rata živio u Rijeci.

Mjesto (grad/općina):
Zagreb (ZAGREB)

Donja Stubica (DONJA STUBICA)

Sisak (SISAK)

Srijemski Karlovci

Beograd

Milano (Italija)

Zürich

Chicago (Illinois)

Rijeka (RIJEKA)

Basel

Pravni status osobe:
fizička osoba

Vrijeme djelovanja:
1886-1968 g.

Ustroj osobe:
Roditelji: Anna i Franjo Bornemissa, žena: Ilonka rođ. Molnar, djeca:
Vladimir Viktor i Edita.

Funkcije:
Novinar i političar.

VIAF osoba:
305517502

Naslov:
Benatzky, Ralph

Vrsta osobe:
Osoba

Povijest:
Ralph Benatzky (05.06.1884. - 16.10.1957.), austrijski skladatelj. Djelovao kao operetni i operni skladatelj u Beču i Berlinu, od 1938. u SAD-u, na posljetku u Zürichu. Njegov bogati opus obuhvaća 92 djela za glazbenu pozornicu, oko 250 filmskih glazbi i približno 5000 pjesama. Najpoznatije mu je djelo opereta Kod bijelog konja (Im weissen Rössl, 1930.).

Mjesto (grad/općina):
Zürich

Beč (Austrija)

Pravni status osobe:
fizička osoba

Vrijeme djelovanja:
1884-1957 g.

Funkcije:
Skladatelj.

VIAF osoba:
7573156